

MEWT U XITA...

Karmni "ħaxixa ħażina" ma ridetx, bl-ebda mod, tiċ-ċaqlaq minn maġenb is-sodda tal-mewt ta' binha; l-għażiż binha li kien wasal fl-ahħar ta' ħajtu, għalkemm kien għadu fl-ahħjar tiegħu.

Karmi ma kinetx tieħu għaliha min jgħajtilha b'laqamha, wisq iżżejjed għax dan il-laqam kienet qalghetu lilha hija n-nifsha, mita, ta' ħamsa u erbgħin sena għomor, tilfet lil żewġha. L-imħabba li kellha lejh kienet kbira u ħafna nies kienu qalu li Karmni ma kellhiex ħajja twila. Imma mita kliem in-nies wasal għala widnejha wiegbet kiesah u biered: "tassew li kont inħobbu ħafna lil żewġi, imma jekk Alla ried jeħodhuli x'għandi nagħmel? Għandi ħafna wlied x'inrabbi u fuq kollox jien "ħaxixa ħażina" ma tantx immut kif ġieb u laħaq". U maž-żmien, li hu l-akbar galantom, kliemha kellu jseħħi.

Meta miet żewġha ħallielha xi trabbi ħamest itfal, il-kbir ta' 12 il-sena u ż-żgħir ta' sena; bejniethom tlitt itfal oħra fosthom tifla li kienet thobħha daqs il-mimmi ta' għajnejha u sew sew din it-tifla għażiżha kellha tkun l-ewwel waħda li kellha tkalli dan il-wied tad-dmugħi mita, ta' għoxrin sena biss, mietet bil-ħlas u magħħla mietet ukoll it-tarbijsa; ħutha ma setgħiux jitfarrġu u l-imsejkna Karmni kulħadd qatagħ-hielha li wara bintha Roži kellha tmut bil-ġħali; imma Karmni, it-twajba Karmni, kienet "ħaxixa ħażina" u wara ftit... reġġħet ħadet ir-ruħ.

Għaddew xi snin; it-tliet subien li kien fadlilha baqgħu għożżejeb ħalli jkunu jistgħu jduru biha kif jixraq; in-niket intesa, imma l-hemm kien qiegħed ilesti lil Karmni ħasda kerha. U jum minn dawn ġibulha, ħabta u sabta, l-aħħar li binha Leone (l-ahħjar wieħed fosthom għall-is-kola u li kien għad jilħaq għax kien bravu ħafna u kien sab ġa' impjeg tajjeb ferm) kien qabeż mir-raba' sular ta' l-uffiċċju fejn kien jaħdem għal gewwa l-bitħha u baqa' mejjet fil-kolp. Xi nies qalu li Leone ma kellux għalfejn jaqbeż għax ma kienx miġnun u ma kien jonqsu xejn u żgur li xi għadu waddbu mit-tieqa. Ingħad li fuq il-hogor tat-tieqa nstabu xbihat ta' ħafna saqajn imma... kliem biss u fatti xejn... u Leone kien mar id-dinja l-oħra bla kliem u bla sliem.

U b'hekk Karmni "ħaxixa ħażina" kienet tilfet lil binha ta' wara l-kbir. Biki, xhir, mard u x'naf jien u l-qawl malti "Bikja u maħħta u kollox imur fis-saħħta" reġa' għal darb'oħra

Wera li l-qwiel ma jgħidux ħlief is-sewwa. Żewġ żgħażagh fl-ahjar tagħhom kienet għabu, imma x-xwejha Karmni kienet għada tferfer sewwa.

U Karmni, li kienet tkobb lil uliedha b'imħabba tal-ġenn, stqarret li ahjar imutu wliedha qabilha; b'hekk kienet tħati hija u mhux huma. Batiet biex ġibithom fid-dinja ma jimpurtax billi tħati ftit ieħor mita tarahom imutulha; għal lanqas hekk kienet żgura li mhumiex sejrin ibatu bil-mewt tagħha u, balleċ! hekk kellu jkun, għax f'sena waħda (xi ħames snin wara li tilfet lil Leone u xi tliet snin wara li bdiet il-gwerra l-kbira) kellha, b'għafsa ta' qalb, tieħu l-ahħbar tal-mewt ta' binha l-kbir fil-gwerra, imgħarraq fid-Dardanelli u, ftit xhur wara ssorfri t-telfa ta' binha l-ieħor (ta' qabel iż-żgħir) li ħa riħ qawwi u mbarmilha f'kemm ili ngħidlek. Hasrə mill-kbar nett imma.... hekk kellu jkun. Għalja fuq oħra, xhir fuq xhir, biki u tneħid fuq biki u tneħid, u Karmni li armajn kienet drat lill-mišħuta Mewt kienet tgħid lill-ġirien: "Xi triduni nagħmel la Alla jrid hekk u jien 'ħaxixa hażina'?"

Karmni, immela, baqgħet tgħix ma' binha ż-żgħir li kellu hanut tal-merċa. Għaddew bosta snin (għax is-snин ma jist-tennew lil ħadd) u Karmni kienet għadha biżżejjed fuq tagħha; tassew li kienet bdiet tittarrax u ma tantx kienet tara tajjeb imma snien biex tiekol kellha kemm trid u l-fakra, toħroġ il-ġhaġeb, kienet tgħinha ferm. Madankollu issä kienet tgħodd wieħed u tmenin sena u ma kienx jimpurtaha billi ma tantx tara u tisma' sewwa; imma lsienha kien għadu jtaqtaq biżżejjed u ta' spiss kien jogħigħobha toqgħod ittarraf il-ġrajjiet ta' l-imghodd. Il-ġirien li kienu jafuha minn zmien twil kienu jgħidu f'qalbhom: "Karmni dalwaqt thallina, din id-darba m'hix sejra taqta' xewqitha." Imma ħadd ma kien isemma' leħnu ħalli ma jagħtuhiex għalja.

Il-ġirien, iżda, din id-darba wkoll, kienu żbaljawha bl-oħxon u kliem Karmni ta' snin u snin qabel kellu jseħħi.

Binha ż-żgħir, raġel li jbigħi is-saħħha u fl-ahjar tiegħi, kellu, huwa wkoll, għalkemm ta' wieħed u erbgħi sena biss, iħalli ġildu qabilha, għax mita ħadd ma kien jistennieha rikeb marda qalila li tefgħetu f'qiegħi ta' sodda u f'qasir żmien hasditu minn din id-dinja....

U l-imsejken Wenzu, fl-afja tal-mewt, ħares ħarsa lejn l-ġhażiża ommu u ried kieku jgħidilha..... Imma Karmni, għalkemm xiħxa għakka feħmitu malajr u ma ħallitux jitkellem: "Iskot, iskot, ruħi ibni, la taħseb xejn fija, issa li mortuli l-koll, wieħed wara l-ieħor, moħħi mistrieh u jien ukoll nista'

noqghod bi kwieti nisten na s-siegha tiegħi bla biżże' ta' xejn
 għax dejjem għext fil-biżże' t'Alla" u kompliet tgerger f'qalbha
 "Hadd ma kien jemminni, mita kont ngħidilhom li 'mewt u
 xita Alla jaf mita'; imma naħseb li issa l-koll jaħsbuha bħali."

U hekk Karmni 'ħaxixa ħażina' baqgħet tgħix weħidha.
 Kulħadd reġa' qal, kif kienu qalu erbgħin sena qabel, li
 Karmni ma ddumx ma tmut, imma..... "Mewt u xita....."
 u Karmni għadha tgħix sal-lum.

Ivo Muscat-Azzopardi.

Lixandra, 24 ta' Lulju 1935.